

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemati velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemati velja: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob 1/8. uri popoldne.

Štev. 68.

V Ljubljani, v petek 26. marca 1886.

Letnik XIV.

Državni zbor.

Z Dunaja, 24. marca.

Budgetna razprava.

(Peti dan.)

Zadnjič sem omenjal, da se levičarji za veliko noč nadejajo bistvenih prememb pri ministerstvu, da se pa jako varajo. Nisem mislil, da bodo moje besede tako hitro potrjene in s tako odličnega mesta, kakor se je zgodilo včeraj. Denarni minister Dunajevski govoril je namreč včeraj v drugem delu tudi o političnem položaju ter je sklepajoč svoj govor jako določno povdarjal, da vlada neomahljivo stoji na podlagi, da noben narod in nobena stranka drugih ne sme zatirati, in da bode vlada z enako spravedljivostjo in postrežljivostjo, z vztrajnostjo in potrpežljivostjo, ne gledé na silne težave oskrbovala državne zadeve, kakor doslej. In ako je včeraj Tomašček izrekel želje, da naj bi Bog že skoraj dal zopet zdravo Avstrijo, ter si pri tem mislil, da naj bi že skoraj njegovi tovariši zopet na krmilo prišli, mu minister zagotavlja, da je dotlej še precej daleč; ako si je pa mislil, da naj bi se že skoraj vredilo državno gospodarstvo, mu iz srea rad pri-trjuje. Prestar sem, rekel je Dunajevski, da bi se obračal do ugodne osode; obračam se pa k Bogu, ki je že dostikrat Avstrijo rešil iz silnih viharjev (Dobro, dobro!) in upam, da nam bode z Njegovo pomočjo in s krepko podporo večine pri pravem spoznanji njenega poklica mogoče oboje doseči! Viharni dobro-klici in živahno ploskanje se je raz-legalo po dvorani, ko je minister Dunajevski nehal govoriti.

Današnji liberalni listi so se sicer norčevali iz ministra, češ, da Pino je malo pred svojim odstopom tudi nekako ponosno zagotavljal, da je njegovo stališče neomajeno, pa je naposled vendar-le moral iti, toda gospôda ne premisli, da je baron Pino one besede govoril le gledé napadov zaradi železnice iz Prage v Duhce, zaradi katerih bi bil Pino ostal minister, ko ne bi bila med tem prišla nesrečna naredba zaradi poštne hranilnice, ki mu je stol spodmakila.

Od glavnih govornikov, ki sta včeraj govorila, omenjam le malo. Liberalni listi, med njimi tudi vladni, kakor „Presse“ in „Fremdenblatt“, silno hvalo pojó Herbstu, češ, da je govoril z enako živahnostjo in vnemo, kakor prejšnja leta, in da mu zadnja bolezen telesnih moči ni pokvarila. Pa tako silne hvale kolovodja nemških liberalcev ne zasluži. Govoril je o raznih rečéh, starih in novih, navadnih in nenavadnih. Zagovarjal borzni polom leta 1873, ki z letošnjim proračunom ravno ni v posebni zvezi, govoril je o obrtnijskih zadevah, omenjal prepira med krojači in rokovičarji, kdo izmed njih sme delati jirhaste hlače, in več takih malenkostnih reči. Ko bi bil navaden poslanec vse to spravil na dan, mu liberalni listi ne bi bili peli nobene hvale, ampak najbrže še posmehljivo omenjali njegovega govora, ali ker je storil to Herbst, je vse nedosegljivo (non plus ultra!).

Desniški govornik, grof Rihard Clam, je govoril zmerno in dostojno, ter kot načelnik budgetnega odseka branil budgetni odsek pred napadi. Konečno je toplo povdarjal avstrijsko stališče in omenjal, da vse veže krepka vez, ker vsi v Avstrijo upajo, Avstrijo hočejo, Avstrijo ljubijo.

Danes je govoril glavni poročevalec, dr. Mattuš, in omenjal, da se Avstrija ne sme in ne more vladati po enem kopitu. Tudi levica nima skupnega programa, ampak je razdeljena v stranke, ki so si tako zelo nasproti, kakor to očitajo desnici. Priporočal je toraj, da naj skoraj poneha vedno pričkanje in prepiranje, ki zavira skupno uspešno delovanje za mogočno Avstrijo, ki naj bi bila ščit za vse narode in dežele.

Potem je bilo glasovanje, pri katerem so letos prvokrat tudi nemško-avstrijski liberalci glasovali za posebno obravnavo državnega proračuna. Samo bolj zagrizeni pristaši nemškega kluba so obsedeli in pokazali svojo nepoboljšljivo trmo.

Kakor pri vsaki obširnejši razpravi, tako se je godilo pa tudi pri tej; za splošnjimi in obširnimi govori prišla je zopet cela vrsta dejanskih popravkov. Prvi je Strache dejansko popravljal, da nemški turnarji niso raztrgali cesarske zastave, ko so se peljali v Draždane, in da on tam ni govoril besed, ki mu jih je poslanec Tonner podtikal, češ, da ljubi nemškega cesarja in Bismarka. Drugi je bil Türk, ki se je ponašal, da je on govoril besede, da se narodno vprašanje ne bode dalo drugače rešiti, kakor s krvjo in železom, da pa on ni ud strogejšo nemške stranke, ampak narodno-nemške zadruga. Tretji dejanski popravek je spravil na dan poslanec Tomašček, češ, da se ne spominja, da bi bil s svojim govorom razžalil rusinske poslance. Tonner se je oglasil proti Strachetu ter oporekal njegovi trditvi, kakor da bi bil nemškim fabrikantom očitati, da so si s kontrobandom in sleparstvom pridobili milijone. Naj bere dotični odstavek stenografičnega zapisnika in bo videl, da tega ni govoril, kar mu Strache podtika!

Najkrepkejši stvarni popravek so bile besede, ki jih je govoril Gregor. Pacher je namreč Gregorju očitati, da je v českem deželnem zboru boje rekel, da Nemci niso vredni Čehom odvezati jermenov od čevljev. Gregor je že v českem deželnem zboru zavrnil to trditev, vendar mu je Pacher to oponašal tudi v državnem zboru. To je Gregorja spravilo danes na noge, da je Pacherju posvetil, kakor se mu je spodobilo. Rekel je namreč: V dotičnem svojem govoru sem polemiziral proti Knotzu in Pickertu in omenjal, da ta stranka, t. j. Knotzova in Pickertova stranka, ni vredna Čehom odvezati jermenov od čevljev. Nemški narod se pa menda s Knotzem in Pickertom ne indentificira. Tega izreka pa tudi danes ne prekličem, ampak ostanem pri tem, da Knotz in Pickertova stranka ni vredna Čehom jermenov odvezati od čevljev. Burni dobroklici in živahna veselost so se pri teh besedah razlegali po dvorani, Pickert pa je bil tako silno razkačen, da je vzdignil pest in srdito z njo zažugal Gregorju.

Posebna obravnava.

Posamezne točke bile so sprejete brez ugovora, samo pri dispozicijskem zakladu ponovila se je splošna obravnava. Moravsko-nemški poslanec Vencličke je hudo napadal uradne liste moravske in se jezil in srdil nad vlado. Ministerski predsednik grof Taaffe ga je pa krepko zavrnil, češ, da on ne more vsega podpisati, kar so pisali razni listi, in da želi dostojne pisave, ali če nasprotni listi z betom napadajo vlado in večino, je pač umevno, da tudi njih listi pišejo oestro. Ko bi hotel on iz nasprotnih listov napraviti neko zbirko, bi se go-

spodje čudili, kako nekteri pišejo, govore in napadajo.

Drugi govorniki segali so vsi v splošno obravnavo nazaj in so na dan spravili govore, ki so bili namenjeni za splošno razpravo, pa niso prišli na vrsto, ker je bila obravnava prej sklenjena. To velja od Wurma, Wrabetza, Weberja in Rusa. Ko je prišlo do glasovanja, naznanil je Sturm, da on in njegovi tovariši za dispozicijski zaklad ne bodo glasovali, ker sedanji vladi ne zaupajo. Vendar je bil dispozicijski zaklad z veliko večino sprejet. Pri posebni obravnavi se je dovolilo: za najvišji dvor 4.650.000 gld., za kabinetno kancelijo 75.383 gld., za državni zbor 969.859 gld., za državno sodnijo 24.000 gld., za ministerski svet 1.029.762 gld., in sicer za predsedništvo 142.887 gld., dispozicijski zaklad 50.000 gld., za uradne liste 605.800 gld., za telegrafni urad 103.060 gld., za upravno sodišče 128.015 gld., dalje so bili danes rešeni še stroški za skupne zadeve v znesku 90.423.933 gld. Seja bila je sklenjena še le ob štirih popoldne.

Govor g. posl. Raica

o budgetni debati v državnem zboru dne 19. marca t. l.

(Konec.)

Slovenski poslanec vitez dr. Tonkli je vprašal letos v seji budgetnega odseka naučnega ministra, kaj da misli storiti zastran teh dveh resolucij. Odgovor vrhovne učilniške oblasti me je zelo potlačil. Usojam si tukaj še enkrat v polnem številu slavnega državnega sveta vprašati c. kr. naučno ministerstvo, ali misli slavno isto vpeljati na srednjih šolah in učiteljskih v deželah, kjer Slovenci stanujejo, za učence slovenskega maternega jezika, ta jezik za učni jezik v smislu poprej navedenih državnih sklepov in XIX. člana državne postave? Določen odgovor, ki ne bode nakiten s splošnimi izrazi: „ako se bode dalo“, „ako bode mogoče“, me bode vodil pri svojem daljšem postopanju v tem slavnem zboru.

Naše ljudske šole so na nenaravnem in nepostavnem stališču, to so naredili naši narodni nasprotniki v soglasji s slavno vlado.

Po § 1. državne postave leta 1869 je ljudski šoli namen tako-le izražen: Ljudska šola ima nalog, otroke npravno-versko vzgojevati, razvijati njih dušne zmožnosti, podati jim vednosti in ročnost potrebnih za nadaljevalno vzgojbo v življenji in staviti podlago, da se vzobraže vrli ljudje in članovi občinstva.

Naši južni bratje Hrvatje imajo zgolj hrvaške šole, Nemci zgolj nemške, brez družega deželnega jezika, tudi tesno pri naši meji; na laških Tiroljih imajo zgolj laške šole brez postranske priklade. Ko bi se ravnali po postavi, poslušali pedagogiko in jasno pamet, bi mogli to dobroto privoščiti tudi Slovencem.

Koliko pa moči natezujejo, da bi razširili po mogočnosti nemški poduk po naših ljudskih šolah, da na kvar maternemu jeziku vpeljujejo nemški jezik v ljudsko šolo, kar se je, žalibog, zgodilo na mnogih ljudskih šolah.

Kdo pa so tisti, ki zahtevajo in črnijo to pogubljivo šušmarjenje ter je pospešujejo? Največ vladni organi, kakor na Štajarskem deželni šolski svet, deželna šolska nadzor-

nika, okrajni šolski nadzorniki, okrajni glavarji kot predsedniki okrajnih šolskih svetov. Tem se pridruži na Štajarskem še nemški deželni odbor.

Slovencev je na Štajarskem 467.000 duš in nimajo zastopnika v deželnem odboru, po številu prebivalcev bi morali imeti dva.

Tuji profesorji in posamezni vrinjenci, ki so se na Štajarsko naselili in tu vdomačili, so tisti, ki ne poznajo ne slovenskega ljudstva, ne njegovega jezika.

Vsi ti ravno navedeni in še drugi nasprotniki, izvemši rečene, bi ne mogli odgovora dati o slovenskem glagolu in taki ljudje hočejo soditi o našem jeziku! Nevednost o tem jih slepi, od tod sovraštvo in strastno zaničevanje vsega tega, kar jim ne gré v koš. Naši nasprotniki delajo na to, pripraviti sebi in naslednikom slovenska tla in iztrebiti slovenstvo na Koroškem, sedaj poglavitno na Štajarskem in v Primorji. Zato odrivajo slovenske profesorje na Štajarskem, slovenske učne moči in uradnike potiskajo na Kranjsko, na slovenskem Štajarskem pa jih nadomesté s tuji in inozemskimi „lačenbergerji“.

Vlada, v najtesnejši zvezi z mogočnim in zelo razširjenim birokratizmom dela na to na vse kriplje.

§ 39 postave za Štajarsko dne 8. februarja 1869 se glasi: „Jeden deželnih nadzornikov naj bode popolnoma večš slovenskega jezika.“

Kljubu večkratnim pritožbam se ta paragraf trdovratno pozablja in v nemar pušča. Mar vlada ne pozná te postave? Dovolj sramotno, ako je ne pozná, in še slabše, ako pozná ta paragraf in trpi nepostavno dejanje in ga še podpira.

Naši škofje se potučujejo, da bi v zvezi z njimi pospeševali iznarodenje slovenskega ljudstva; da še več, odlikujejo se posamezne uradne osebe iz morebiti dobrega namena, morebiti pa tudi ne.

Gré tukaj za prigodbo v Ptujem. Načelnik pošte je bil tožen, da ni odpošiljal pisem s slovensko adresno in s slovensko naznanjenim krajem, ali prav za prav ne tje, kamor bi bili iti morali. Ko je bila tožba vložena, je dobil ukor.

A kaj se je še zgodilo? Malo mesecev potem je bil dekoriran in v kratkem se je pokazalo, da je za 13.000 gld. in še nekaj več erar ogo-ljufal. Tako je tudi v nekterih drugih slučajih, kterih ne bom navedel. Rečem pa le toliko, da spridenje se od zgoraj razširja: riba pri glavi začne smrdeti. Druge osebe se oistro kaznujejo, ako le kaj pregreše, naši tlačitelji pa, ako ravna-jo zoper državne osnovne postave, dobivajo pa še odliko. Da, prijatelj, to je vse kaj drugega, kar sme Jaka, ne sme Jurij.

Povzamem stvar še enkrat. Slovenci zahtevajo od slavne vlade (bere):

1. Prej omenjena resolucija naj se popolnoma izvrši, kar se tiče učnega jezika na gimnazijah in učiteljskih v slovenskem jezikovnem ozemlju.

2. Slovenski jezik kot materni jezik učencev naj se na gimnazijah podučuje, kakor to velela osnovni črtež (Organisations-Entwurf) l. 1849, str. 145. Tam se namreč bere: V tem slučaju, ako je materni jezik učencev slovenski, naj se v I. in II. razredu za slovenski jezik vzamejo 4 ure, v III. in IV. razredu po 3 ure; na viši gimnaziji v I. razredu 2, v II., III. in IV. razredu pa po 3 ure.

3. V ljudski šoli v slovenskem jezikovnem ozemlju naj bode materni jezik podučni jezik po vseh razredih.

4. Nadzorstvo humanističnih predmetov na spodnje-štajarskih srednjih šolah naj se izroči strokovnjaku, ki je slovenskega jezika popolnoma zmožen; za slovenske ljudske šole naj se imenuje tudi nadzornik slovenskega jezika zmožen, do kterega bode imelo zaupanje tudi slovensko ljudstvo. Dalje slovensko uradovanje v slovenskem jezikovnem obsegu, naj se razpišejo in na novo namesté vse učiteljske službe, ki so do sedaj nameščene brezpostavno in brez razpisa.

Postavno smo opravičeni zahtevati, da se to izvrši. Ako je vlada voljna izpeljati te postavne zahteve, dobro, potem je storila svojo dolžnost, ako pa ne, bomo se v tem zboru tudi po tem ravnali. Ko je stanje Slovencev tako neprijetno in zdvojeno, lahko bi se zgodilo, da bi slovensko ljudstvo odreklo davke in novake, kajti Slovenec kot avstrijski državljani ne žrtvuje blaga in krvi državi, da bi ostal tudi znanprej brez prava in se

smei vničiti, marveč edino za to, da bi popolno žival... .

Predsednik ugovarja, rekoč, da mora opomniti poslanca, da po opravljenem redu ni dopuščeno govoriti prebirati.

Poslanec Raič: Da, ko bi tukaj obravnavali v maternem jeziku, bi šlo laže. Rekel sem toraj: da bi popolno živali popolne in ustavne pravice in dobrote. Pa, kakor sem rekel, glasoval bom, da se sprejme državni proračun.

Poljaki.

(Dalje.)

Ko Napoleon III. napové Prusiji boj, ogreli so se Poljaki z nova za Francijo. Pričakovali so in gorko želeli, da Francija s pomočjo Avstrije premaga Prusijo; Avstrija bi odstopila Poljakom Galicijo za prusko Šlezijo. Taki načrti so se rodili v marsikteri vroči poljski glavi. Je li Napoleon III. to nameraval, dvomljivo je zelo. Da se Avstrija v poljskem smislu ni podala v boj, priča preteklost. Naj sta že Napoleon in grof Beust kovala take ali enake naklepe, Francija je podlegla v boji. Vsak udarec, ki je zadel Francijo, čutili so tudi Poljaki. Prosteje začeli so narodi dihati, ko je omagal Napoleon, le Poljaki so bili potrti. Umljiva je njihova žalost. Vse upanje na Francijo je bilo sicer prazno, a bilo je upanje. Saj si človek sadí še na grobu cvetico upanja! Poljaki živé sedaj brez upanja boljše bodočnosti.

Francija je ranjena in potrebuje časa, da zopet okreva. Prusija je dosegla vrhunec slave in moči, v zvezi je z Rusijo proti Poljakom. Avstrija ima sama mnogo poljske dežele, vrh tega je s prvima v zvezi. Prijaznost madjarska Poljakom ne koristi ničesa, tudi ko bi bila odkritosrečna. Narodi na Balkanu črtijo Poljake več ali manj, ker so poljske legije iz sovraštva do Rusov često se bile v turških vrstah. Francija sicer vedno goji smrtno sovraštvo do Prusije, a ne za Poljake. Preden pa Francija prične boj proti Prusiji, pridobiti si mora Rusijo in Avstrijo.

Mislmo si slučaj, da bi se Francija potegnila za Poljsko. Rusija ravno ni nepremagljiva, in oživet bi moglo zopet vojvodstvo Varšava, a nikoli ne nekdanje poljsko kraljestvo. Že Napoleon I. je spoznal, da nobena sila ne more Rusije tako oslabiti in pobédeti, da bi morala odstopiti nekdanje poljske pokrajine, Litavijo, Podolijo itd. In tudi Nemčija in Avstrija gotovo ne bote z lepa odstopili Poznanškega in Galicije.

Iz vsega razvidimo, da je položaj poljskega naroda v resnici žalosten. Rusi so prepričani, da je odkritosrečno prijateljstvo s Poljaki nemogoče. Aleksander I. je bil ustanovil neodvisno poljsko kraljestvo, ki je imelo v primeri z ostalo rusko državo več pravice, kakor naša Madjarija. Tedanje poljsko kraljestvo je imelo svoje ministerstvo in parlament, samostojno vojno, lasten budget, niti po delegacijah ni bilo zvezano z Rusijo; z Rusijo je imelo le skupnega vladarja. Toda s tem niso bili zadovoljni in zgubili so svojo samostojnost. Tudi proti prijaznemu, svobodoljubnemu Aleksandru II. so vzdignili svoje orožje, zato se pokoré pod tujim jarmom. Rusija posebno sovraži katoliške duhovnike, nižje plemstvo in izobraženo meščanstvo. S temi kruto ravná ruska vlada, preganja jih in podi v inozemstvo ali mrzlo Sibirijo. Višje plemstvo je Rusiji bolj prijazno. Narod poljski, ki se sploh mnogo ne zaveda svoje narodnosti, hoče in upa Rusija v šoli, cerkvi in uradu porušiti. Poljaki imajo vodje v boji za svoje pravice, a manjka jim armade, t. j. zavednega naroda.

Avstrijski Poljaki vživajo primeroma največ prostost. Tu se razvijajo pod mogočnim orlom Habsburškim. Avstrija pa ostane mogočna, ako je pravična vsem svojim narodom, in k temu lahko pripomorejo ravno Poljaki. Žalibog, da so Poljaki do sedaj le malo storili v tem oziru. Ravno Poljaki so zavlekli s svojim neodločnim postopanjem srečno rešitev ustavnega vprašanja. V prvi vrsti so Poljaki, a potem še le Slovani. Samopridnost, vladateljnost in neodločnost so njihove slabe strani. Udani niso drugim avstrijskim Slovanom, krivični in brezozirni proti Rusinom. Tako delajo Avstriji in sebi na škodo.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 26. marca.

Notranje dežele.

Na Českem se je že zopet vnel prepri o *kraljevodvorskem rokopisu*, ali je namreč pravi izvirni ali ne. Nasprotniki njegovi trdijo namreč, da je original pokvarjen in ponarejen, ter da pravega kraljevodvorskega rokopisa niti bilo ni. Da na pravi veljavi celega rokopisa dvomijo, ste vzrok dve pesni, ki ste mu bili menda pozneje pripisani. Da so se sedaj nekteri česki učenjaki proti kraljevodvorskemu rokopisu dvignili, je vzrok edino le njihova omahljiva dvomljivost in pa prevelika dozdevna učenost ali kali, kajti največji učenjaki českega naroda, kakor so bili Šafarik, Palacky, Jungmann, Presl itd., pečali so se tudi že lep čas svojega življenja s tem vprašanjem in vsi so prišli do prepričanja, da kraljevodvorski rokopis ni ponarejen, da je pravi in ravno zaradi tega neprecenljive vrednosti v česki književnosti. Pa ne samo učeni Čehi, tudi učeni Nemci bavili so se s tem vprašanjem in tudi oni so se prepričali, da omenjeni rokopis ni podtaknjen, temveč originalen, prav žalostno je toraj, da so nekteri Čehi zopet že vničene in pokopane dvome na dan vzelekli, da bi z njimi spodkopali najstarejši steber česke književnosti in tako Nemcem pomagali česko preteklost iz zgodovine brisati, če bi se dala. Dobro in sreča je le, da jim nihče verjel ne bo!

Gospodsk zbornica na Dunaji zboruje danes. Dnevni red: Drugo branje postave, kar se tiče pobiranja davka, potem trošek za državo meseca aprila in maja 1886, drugo branje postave, kar se tiče poddržavljenj železnice Prago-Duhce in Duhce-Bodenbaške.

V *ogerskem državnem zboru* imeli so prav zanimivo debato o časnikiarjih kot davkoplačevalcih. Na dnevnem redu imeli so § 26 municipijske postave, na podlagi kterega naj bi se pri napravi seznama virilistov, davek nekterih oseb, kakor so profesorji, vredniki, doktorji, advokatje, lekarnarji itd. zaračunal v dvojni svoti. Debata, ki se je o tem pričela, je bila nad vse zanimiva. Poslanec Nentvich (antisemit) predlaga, da bi se vredniki iz vrste zgoraj naštetih zbrisali, ker beseda „redakter“, vrednik, ne označuje še zadosti zahtevane lastnosti. — Poslanec Komlosy pravi, da naj se ustavi izraz: „vrednik krščanskih in narodno-mislečih listov“, kajti židovski vredniki tega niso vredni, ker njihovi listi nesnago in škandal čez vse ljubijo, pri vsem tem so pa v vednem boji z Bogom, kterega hočejo s prestola vreči in hudiča nanj posaditi. Jako obžalovati je, da na Ogerskem javno mnenje in politiko nezreli židovski pobalini delajo. Židje imajo pri madjarskem časnikarstvu prvo besedo, če tudi so sicer duševni reveži. Poslanska zbornica in poslanci sami nimajo nič več svoje stare veljave, za kar se imajo tudi le časnikarstvu zahvaliti. Sploh je v očeh Komlosyja časnikar najslabša stvar na svetu, čemur se pa poslanec Ugron časnikarjem na čast krepko ustavi rekoč, tudi Košut je bil časnikar. „Da, bil je, pravi Komlosy, toda pošten časnikar, kar se pa o današnjih židovskih ne more reči“. Ugron pravi dalje: „Nikar ne pozabite, da je bil Franklin tudi vrednik pri nekem listu in vendar je ves svet nanj ponosen. Res je to! (nekdo zakliče: „Ali on ni bil žid!“) V tem smislu se postava razumnistvu laska. Kakor se v nobenem stanu izvrzkov ne manjka, tudi časnikarstvo ni prosto od njih, skrbeti pa mora samo, da jih odpravi“. Debata o židovskih in krščanskih redakterjih je še dolgo trajala in je konečno minister Tisza vse predloge dotikajoče se spremembe omenjenega paragrafa pobil, da se niti jeden ni sprejel in bodo poleg krščanskih židovski vredniki ene in tiste pravice še nadalje živali. Tiszi so se židje na srce vsedli in jih ne bo z lepo popustil.

Vnanje države.

Bolgarskega kneza Evropa menda prisiliti misli, da bo pokvarjeno turško-bolgarsko pogodbo in svoje imenovanje za petletnega generalguvernerja podpisal. Prisiliti ga misli s tem, da bodo velesile sedanjo pokvečeno pogodbo potrdile, tudi če bi jo Aleksander poprej ne hotel sprejeti in mu bodo potem prepustile na čas in dobro voljo, da naj jo podpiše, kadar mu drago. Poleg tega se mu je pa vendar le od strani velesil mnogo prigovarjalo, da naj le sprejme imenovanje za pet let, ker se sme zanesti, da kadar ga bode zopet za drugih pet let voliti treba, niti za polovico tolikanj težav ne bo, kolikor jih je sedaj. Velesile so sedaj vse brez izjeme v tem edine, da se pogodba in določba imenovanja za pet let za sedaj mora sprejeti in to za vsako ceno. Tudi Berolinske pogodbe se bodo kolikor bo le moč ogibali, da ne bodo tej ali oni balkanski državi do nezadovoljnosti povoda dajale. V najnovešem času se je tudi raznesla vest, da Rusija svoje čete proti črnemu morji potiska in da bo iz tega vzroka Avstrija ob bosansko-srbski in turški meji toliko vojakov nagnala, kolikor jih bo ondi le prostor imelo. Dunajski vladni listi, ki so z ministri v dotiki, pa pravijo, da je to vse izmišljeno.

Črni oblaki, o kterih je Rimski „Moniteur de Rome“ pisal, da se nad *Nemško* zbirajo, dobili so že svojo podobo. Socijalisti jeli so se oglašati in to glasneje, kakor je vladi ljubo. Dan kasneje, kakor v

Belgiji in na Francoskem, t. j. 19 marca zbrali so se socijalisti v Berlinu na velik shod. Človek nehoté tukaj vidi rudečo nit, ki se med angleškimi, francoskimi, belgiškimi socijalisti vleče. Povsod imajo tudi že svoje zastopnike v državnem zboru, na Francoskem nekega Baslyja, na Nemškem pa Bebelna. Le-ta je teraj danes teden ob 7. uri zvečer zbranim socijalistom napravil pridigo o ženskem delu. Rekel je: „Tako daleč smo prišli, da morajo ženske od 5. ure zjutraj pa do 7. ure zvečer za statvi sedeti in tkati, možje pa križem rok postopajo in posedajo, ker jim dela primanjkuje. Tako vendar ne more dalje ostati in vsak pametno misleče bode sprevidel, da se tukaj mora nekaj izrednega izcimiti. Vladni komisar Bebelna ni več govoriti pustil in je zborovanje razpustil. Nekaj anarhistov se je razšlo, drugi so se obotavljali. Nekaj se jih je pa kar odločno izreklo, da ne gredo, ter so se takoj z redarji sprijeli, kateri eden se je smrtno ranjen zgrudil. Morilec in tovariša so drugi redarji takoj vklenili in v zapor odgnali. Ko so se redarji z vjetnikoma na cesti prikazali, jeli so anarhisti kričati in po kamnji segati. Trgovci so hiteli svoje prodajalnice zapirati, ker se niso nič dobrega nadjali, vendar se tistim prodajalnicam, ki so odprte ostale, ni nič hudega zgodilo.

Socijalisti so se zopet jeli gibati in javno pozornost na-se obračati. Ni še dolgo, ko so na Angleškem kar trumoma segli po tujem premoženju in že nam dobajajo ravno take novice iz Belgije, kjer imajo v najnovejšem času framasoni jako velik vpliv na javno življenje. Že več dni zaporedoma prihajali so telegrami iz Lütticha, prinašajoč novice o delavskem gibanju. Framasoni spravili so se za delavske kroge, ktere po možnosti podpihujejo na tuje premoženje kazaje, rekoč: glejte, z vašo pridnostjo ste ga bogatašem pridobili, vi sami pa niti za vsakdanje potrebe nimate. Kviško, zahtevajte, da se vam tudi nekaj tega premoženja dá, ktero se je z vašo pomočjo nakopičilo. 18. marca zbralo se je več tisoč delavcev v Lüttichu na glavnem trgu, kjer sta se jim na čelo dva hujskača postavila in pa dve zastavi. Jeden izmed obeh jih je tako-le nagovoril: „Vi ste delavci in ste ravnokar prehodili vse najlepše ulice, kjer ste lahko videli bogate zaloge po prodajalnicah. Vi sami pa niti okroglega v žepu nimate in lakote umirate, kar se vam pa spodobi, ker ste strahopetniki! Živela anarhija!“ Te besede so bile kakor iskra v sod smodnika. Z groznim vriščem razpršili so se delavci po ulicah, kjer so bogato založene prodajalnice, po katerih so začeli okna razbijati in razstavljeno blago pobirati. Med tem se je pa že zopet 2—3 tisoč drugih socijalistov na trgu zbralo, kjer so o sami anarhiji tako paleče govorili, da bi se bil svet hipoma vžgal, če bi bil iz — kresilne gobe. Ker je bilo redarjev premalo, prišli so tudi meščani sami, ki imajo društvo meščanske straže, za orožje. Revolverji so jeli pokati, druhal se pa na kavarno „Café Continental“ zagnala, kjer so vse od kraja zdrobili. Prav taka godila se je hotelu „pri zamorci“, kjer so umetniku Lisztu na čast banket imeli. Med 9. in 10. uro zvečer bojevali so se redarji in anarhisti in jih je na vsaki strani po nekaj padlo. Ob polnoči je bil mir. 43 anarhistov so zaprli.

Na **Francoskem** v Decazeville tudi še ni miru; če tudi so se nekteri delavci že dela poprijeli, jih je vendar-le še vedno mnogo, ki zapeljive obljube brezvestnih hujskačev bolje obračajo, kakor pa pošteno delo. Tudi tukaj je vse polno framasonskih hujskačev, ki nobene priložnosti ne upusté, le da bi se dala še ona stranka delavcev za anarhijo pridobiti, ki se do sedaj še s poštenim delom vkvarja. Dan pred sv. Jožefom so praznovali obletnico in spomin na komuno. Hujskači so napravili iz tega vzroka banket, pri katerem so obilno govorili o komuni in bodoči delitvi bogastva tega sveta. Predrznost teh framasonskih apostelnov gré že tako daleč, da so v najnovejšem času poštene delavce celó z revolverjem v roki delu odtegniti skušali. Anarhisti so svoj glavni prevrat o letošnji petnajstletnici komune v Parizu mislili napraviti, pa se jim ni posrečilo. Kar se jim je ondi skazilo, mislijo popraviti v Decazevilli. Pri tem poslu jih pa tudi radikali na vso moč podpirajo z denarjem in živževem, kterege med tiste delavce delé, ki so delo vstavili in se za anarhijo pripravljajo. Vlada si sicer vse prizadeva, da bi mir ohranila. Toda dokler bo sama krščanstvo in duhovne preganjala, anarhistom in socijalistom nikdar ne bo kos.

Izvirni dopisi.

Izpod Mangarta, 20. marca. („Apologetični razgovor.“) Gospod kritik, ki je pred par tedni v „Slovenčevem“ listku izražal pohvalo o dosedanji vsebini „Duh. pastirja“, opozoril nas je na posebno važnost letošnjih zvezkov „Duh. past.“ zaradi „apologetičnih razgovorov“ prof. dr. Lampeta. Da dotična pohvala ni bila prazna ali nevtemeljena, marveč v polni meri zaslužena, pokazal je preč. g. doktor spet v 3. zvezku omenjenega lista. Tako pisati, pravi se pisati stvarno in premišljeno, pravi se pisati iz prepričanja in iz prave ljubezni do vernih Slovencev.

Celi spis zasluži, da bi ga „Slovenec“ ponatisnil; če ga pa iz raznih razlogov ne more, posname naj vsaj nekaj tehtnih stavkov, ki sem jih povzel iz one razprave.

Pisatelj, ki lahkomisljeno govori o veri in jo s tem spodkopuje — tako pravi g. doktor — piše, kar se mu zdi bolj zanimivo ali dražljivo, ker ljudje raje čitajo je li pa resnično, bi li mogel sam dokazati rečeno, kaj ga to skrbi? On govori kar iz srca (— dobrega?) in govori tudi sreč; zanaša se na to, da se pamet ne bode prašala za svet. S takimi spisi se ohladi ljubezen do vere in od hladnosti verske do nevere je kaj majhen korak. Kdor ima pravo vero in je o njej prepričan, jo tudi ljubi; kadar je več ne ljubi, se ji bode kmalo odpovedal.

Preden potem g. doktor podá za svoje trditve izgled iz 23. in 24. štev. „Slovana“ lanskega tečaja iz poročila gosp. D. o znani Vereščaginovi razstavi (slik) na Dunaji, zatrdi še odkritosrečno, da mu ni na mar kaka polemika z dotičnim listom, marveč njegov namen je čisto znanstven. Pri nas Slovencih, nadaljuje g. doktor ta opomin ni nepotreben, kajti vsak ugovor smatra se za prepir. Kdaj se bomo učili tudi mi znanstvene resnobe, pisateljske dostojnosti, spoštovanja za prepričanje?

Natančneje označivši izgled začudi se g. profesor. Ne vem, je li čudna zaslepljenost, ali je naravnost hudobno podtikanje, da se duhovniku vse šteje v zlo, kar stori v prid veri. Ali naj roke dene križem, ali naj pospešuje nejevero, krivovero in naj hvali verske sovražnike? — Nazorov, ktere imajo nekteri o dolžnostih duhovnikovih, res nisem mogel nikdar umeti. Naj le zine eno, ki ni po volji slovstvenim veljakom, precej mu založijo na pleča sramotilno znamenje fanatizma, hudobnosti, podlosti, vročkrvnosti itd. Od kdaj so pa slovstveniki postali nezmojljivi in je vse njihovo delovanje brez pomote?

Čemu neopravičeno podtikanje slabih namenov? Ktero pravo jemlje škofu pravico, da priporoča moliti? Ako kdo moliti neče, slobodno mu: zato se bode zagovarjal drugod, kakor v časopisu. — Tedaj nikakor ne moremo opravičiti takega pisanja, marveč ostro ga moramo obsoditi, ker napada brez vzroka. Vsaj meni se zdi, da bi se pregrešil, ako bi kakemu otroku govoril nespoštljivo o njegovi materi, češ, da ne zasluži njegovega spoštovanja. Otroku se vsled tega govorjenja mora začeti mrzeti do matere, ktero je prej spoštoval, sedaj pa vidi, da ta ljuba mu oseba v resnici ni spoštovana. Tako je tudi z vero. Gotovo je dušne pastirje prepričala skušnja, da oni spisi, ki naravnost pobijajo verske nauke, ne škodijo toliko, kakor mrzlotni, vero zaničujoči spisi, ki govoré porogljivo o verskih predmetih. Večina čitateljev namreč ni toliko podučena, da bi mogla zmoto ali napačno misel precej zavrniti, navadno tudi ni časa zato ali pa ne prave volje. Zato ostane površni vtis v spominu, kakor da bi umazano roko potegnil čez lepo čisto sliko.

Ali more kdo reči, da nisem resnice govoril? Nihče mi tudi ne more očitati, da ni prav bilo spodtikati se ob onem spisu. Da ne bi prav bilo potegniti se za pravico? Mi katoličani imamo vendar pravico zahtevati, da naj se ne sramoti naša vera in naj se ne vtika nikdo v strogo cerkvene naredbe.

Kaj da imamo katoličani Slovenci storiti, kako misliti, kako moliti, tega se učimo od svojih dušnih pastirjev in se ne damo učiti po kakem listu. Ako pravite, da naj se po listih nikar ne pridiga, skrbite najprej sami, da vi svoje prižnice iz listov spravite. Ako se nekteri listi dosledno držé pravila, niti besedice ne ziniti, iz ktere bi se dalo spoznati srce katoliško in gorko — verno, naj bi se držali tudi dosledno drugega: ne ziniti niti besedice žaleče versko čustvo katoliškega naroda.

Pamet mora voditi vse, kar storimo mi za vero, a pamet naj bi odvrčevala nasprotnike od nepremišljenih napadov! Kako lahko je spoznati, kdaj da deluje pamet, kdaj pa srčna strast. Strast rabi bodeče, žaleče in porogljive, zaničujoče izraze: pamet pové samo svojo misel kratko in mirno in jo podpre z razlogi. Nasprotnika imeti, ki se bori z orožjem pameti, je največe veselje za prijatelja resnice: ali kadar letijo kameni na glavo tvojo, kjer ti zorijo dokazi, tam pa si govoril sebi v škodo in nasprotniku ne v korist. Videti je — da so se liberalni Slovenci zeló privadili tega kamenskega dokazovanja. Naj bi se pa dobrohoteči pisatelji dosledno trudili rabiti v pisavi le meče uma in ne klinov jeze.

Ta želja je seveda zeló optimistična, kakor tudi želja, da bi vedno bolj ravnali se po umu v verskih vprašanjih, kakor po čustvu. Um seveda ti pravi,

da bi vsakterega morala potresti že misel, „da je morebiti vera katoliška resnična“, ali srce, čustvo se za to malo zmeni. Ko smo zdravi in se nam ne godi ravno slabo, takrat nam je Bog daleč za hrbtom in celó šaliti se ž njim marsikoga ni strah. Kaj pa še le resnice vere katoliške! To so abotne reči, za ktere ne bi se kak vzvišeni duhovitež nikdar zmenil, ako ne bi mogel razkazovati svoje duhovitosti prav nad temi resnicami in h krati mogel tudi udrihati po nespametnih vernikih. Tega ne pomisli nobeden izmed takih ljudi, da je verovati ravno tako pametno, kakor pripoznavati druge resnice.

G. doktor pravi v svoji kritiki, da kaj takega, kakoršno je poročilo g. D., v slovenščini še ni čital. Po drugi strani pa rečem jaz, da se takega apologetičnega razgovora v slovenščini tudi še ni čitalo.

72. odborova seja „Matiče Slovenske“

dné 17. marcija.

(Konec.)

Ponudbi zarad nakupa pisateljskega lastništva (umrlega M. Vilharja in prof. Stritarja spisi) se o glasovanju po dolgi in vsestranski razpravi odbijeta z veliko večino.

Nektere rokopise sklne odbor po zaslišanji dotičnih ocen pisateljem vrniti kot neporabljive, druge vrača pisateljem v preosnovo, zopet drugi se imajo po moči pospeševati.

Matica je poslala v zmislu dotične naredbe mestnemu magistratu za časa poročilo o društvenem delovanju.

Gledé nakupa društvene hiše na Bregu sklne odbor ostati pri dosedanjih pogojih.

Odbor vzame z odobravanjem na znanje, da je deželni zbor, oziroma deželni odbor, dokaj ugodno rešil prošnjo zaradi denarne podpore gledé izdavanja šolskih knjig in naklonil Matici podporo 500 glđ., in pritrdi temu, da se mu spodobna zahvala izreče v obnem zboru.

Več zaostalih poverjenikov je Matica povprašala, hoté li še ostati poverjeniki? Nadalje je pozvala 100 bivših drušvenikov, naj pristopijo društvu vnovič, in povabila 200 drugih gospodov, naj ji pristopijo na novo. Na znanje se vzmó spremembe o poverjeništvih. Nekteri novi poverjeniki se potrdé; drugod se stavijo za poverjenišstva dotični nasvêti, zopet drugod se sklne še nekoliko časa počakati.

Za lansko leto je plačalo 1123 letnikov za letos 228. Od zadnje seje je pristopilo društvu na novo 12 letnikov, namreč:

1. Knjižnica c. kr. nižje gimnazije v Kranji;
2. Čitalnica národna v Cirknici;
3. Wendler Sigmunda, c. k. okr. sodnika so-proda v Friedbergu;
4. dr. Šavnik Edvard, zdravnik v Kranji;
5. Ravnikar Vekoslav, pom. uradnik v Ljubljani;
6. Bralno društvo v Rušah;
7. Saiver o. S., benediktinec v Št. Lambrehtu;
8. Lavrenčič Andrej, trgovec na Rakeku;
9. Dolenc Jakob, župnik na Igu;
10. Šega Karol, aprob. gimn. suplent v Ljubljani;
11. Čarman Franc, c. k. vojaški duhoven v p. itd. v Mošnjah;
12. Gogala Ivan, c. k. notar in mestni odbornik v Ljubljani.

Od letnikov je pristopil med ustanovnike dr. Franc Kos, c. k. pripr. prof. v Gorici.

Poročilo o knjižničnem prirastku (65 knjig, zvezkov in časopisov; 16 vsled daril in 50 po zameni) se vzame na znanje, kakor tudi s posebno radostjo to, da odličen ustanovnik naš hoče zalagati staroslovenske spomenike, ki naj bi jih sproti z novoslovenskimi prevodi na svetlo dajala „Slovenska Matica“. O tej ponudbi razgovor bode v prihodnji seji.

Letošnji redni veliki zbor bo v sredo 28. aprila. Ako želi kdo izmed drušvenikov v zmislu § 4. lit. a. društvenih pravil staviti v zboru kak nasvet, naj ga z ozirom na § 8. društvenih pravil naznani in predloži odboru najpozneje do 7. aprila t. l.

Ko se konečno odobrita še račun za 1885. in proračun za 1887. leto z vsemi postranskimi računi, zaključí prvosednik sejo ob 8. uri na večer.

Domače novice.

(Zavoljo resnice!) Piše se nam z Dunaja 25. marca: „Narod“ in „Laib. Ztg.“ zavoljo resnice, kakor pravita, vnovič trdita, da je knez Windisch-

nika, okrajni šolski nadzorniki, okrajni glavarji kot predsedniki okrajnih šolskih svetov. Tem se pridruži na Štajarskem še nemški deželni odbor.

Slovencev je na Štajarskem 467.000 duš in nimajo zastopnika v deželnem odboru, po številu prebivalcev bi morali imeti dva.

Tuji profesorji in posamezni vrtnjenci, ki so se na Štajarsko naselili in tu vdomačili, so tisti, ki ne poznajo ne slovenskega ljudstva, ne njegovega jezika.

Vsi ti ravno navedeni in še drugi nasprotniki, izvzemši rečene, bi ne mogli odgovora dati o slovenskem glagolu in taki ljudje hočejo soditi o našem jeziku! Nevednost o tem jih slepi, od tod sovraštvo in strastno zaničevanje vsega tega, kar jim ne gré v koš. Naši nasprotniki delajo na to, pripraviti sebi in naslednikom slovenska tla in iztrebiti slovenstvo na Koroškem, sedaj poglavitno na Štajarskem in v Primorji. Zato odrivajo slovenske profesorje na Štajarskem, slovenske učne moči in uradnike potiskajo na Kranjsko, na slovenskem Štajarskem pa jih namoesté s tujci in inozemskimi „lačenbergerji“.

Vlada, v najtesnejši zvezi z mogočnim in zelo razširjenim birokratizmom dela na to na vse kriplje.

§ 39 postave za Štajarsko dne 8. februvarja 1869 se glasi: „Jeden deželnih nadzornikov naj bode popolnoma več slovenskega jezika.“

Kljubu večkratnim pritožbam se ta paragraf trdovratno pozablja in v nemar pušča. Mar vlada ne pozná te postave? Dovolj sramotno, ako je ne pozná, in še slabše, ako pozná ta paragraf in trpi nepostavno dejanje in ga še podpira.

Naši škofje se potušujejo, da bi v zvezi z njimi pospeševali iznarodenje slovenskega ljudstva; da še več, odlikujejo se posamezne uradne osebe iz morebiti dobrega namena, morebiti pa tudi ne.

Gré tukaj za prigodbo v Ptujem. Načelnik pošte je bil tožen, da ni odpošiljal pisem s slovensko adresno in s slovensko naznanjenim krajem, ali prav za prav ne tje, kamor bi bili iti morali. Ko je bila tožba vložena, je dobil ukor.

A kaj se je še zgodilo? Malo mesecev potem je bil dekoriran in v kratkem se je pokazalo, da je za 13.000 gld. in še nekaj več erar ogoljufal. Tako je tudi v nekaterih drugih slučajih, katerih ne bom navedel. Rečem pa le toliko, da spridenje se od zgoraj razširja: riba pri glavi začne smrdeti. Druge osebe se oistro kaznujejo, ako le kaj pregreše, naši tlačitelji pa, ako ravna zoper državne osnovne postave, dobivajo pa še odliko. Da, prijatelj, to je vse kaj drugega, kar sme Jaka, ne sme Jurij.

Povzamem stvar še enkrat. Slovenci zahtevajo od slavne vlade (bere):

1. Prej omenjena resolucija naj se popolnoma izvrši, kar se tiče učnega jezika na gimnazijah in učiteljskih v slovenskem jezikovnem ozemlju.

2. Slovenski jezik kot materni jezik učencev naj se na gimnazijah podučuje, kakor to velewa osnovni črtež (Organisations-Entwurf) l. 1849, str. 145. Tam se namreč bere: V tem slučaju, ako je materni jezik učencev slovenski, naj se v I. in II. razredu za slovenski jezik vzamejo 4 ure, v III. in IV. razredu po 3 ure; na viši gimnaziji v I. razredu 2, v II., III. in IV. razredu pa po 3 ure.

3. V ljudski šoli v slovenskem jezikovem ozemlju naj bode materni jezik podučni jezik po vseh razredih.

4. Nadzorstvo humanističnih predmetov na spodnje-štajarskih srednjih šolah naj se izroči strokovnjaku, ki je slovenskega jezika popolnoma zmožen; za slovenske ljudske šole naj se imenuje tudi nadzornik slovenskega jezika zmožen, do ktereга bode imelo zaupanje tudi slovensko ljudstvo. Dalje slovensko uradovanje v slovenskem jezikovem obsegu, naj se razpišejo in na novo namesté vse učiteljske službe, ki so do sedaj nameščene brezpostavno in brez razpisa.

Postavno smo opravičeni zahtevati, da se to izvrši. Ako je vlada voljna izpeljati te postavne zahteve, dobro, potem je storila svojo dolžnost, ako pa ne, bomo se v tem zboru tudi po tem ravnali. Ko je stanje Slovencev tako neprijetno in zdvojeno, lahko bi se zgodilo, da bi slovensko ljudstvo odreklo davke in novake, kajti Slovenec kot avstrijski državljani ne žrtvuje blaga in krvi državi, da bi ostal tudi zanaprej brez prava in se

smel vničiti, marveč edino za to, da bi popolno živil . . .

Predsednik ugovarja, rekoč, da mora opomniti poslanca, da po opravičnem redu ni dopuščeno govoriti prebirati.

Poslanec Raič: Da, ko bi tukaj obravnavali v maternem jeziku, bi šlo laže. Rekel sem toraj: da bi popolno živali popolne in ustavne pravice in dobrote. Pa, kakor sem rekel, glasoval bom, da se sprejme državni proračun.

Poljaki.

(Dalje.)

Ko Napoleon III. napové Prusiji boj, ogreli so se Poljaki z nova za Francijo. Pričakovali so in gorko želeli, da Francija s pomočjo Avstrije premaga Prusijo; Avstrija bi odstopila Poljakom Galicijo za prusko Šlezijo. Taki načrti so se rodili v marsikteri vroči poljski glavi. Je li Napoleon III. to nameraval, dvomljivo je zelo. Da se Avstrija v poljskem smislu ni podala v boj, priča preteklost. Naj sta že Napoleon in grof Beust kovala take ali enake naklepe, Francija je podlegla v boji. Vsak udarec, ki je zadel Francijo, čutili so tudi Poljaki. Prosteje začeli so narodi dihati, ko je omagal Napoleon, le Poljaki so bili potrjeni. Umljiva je njihova žalost. Vse upanje na Francijo je bilo sicer prazno, a bilo je upanje. Saj si človek sadi še na grobu cvetico upanja! Poljaki živé sedaj brez upanja boljše bodočnosti.

Francija je ranjena in potrebuje časa, da zopet okreva. Prusija je dosegla vrhunec slave in moči, v zvezi je z Rusijo proti Poljakom. Avstrija ima sama mnogo poljske dežele, vrh tega je s prvima v zvezi. Prijaznost madjarska Poljakom ne koristi ničesa, tudi ko bi bila odkritosrčna. Narodi na Balkanu črtijo Poljake več ali manj, ker so poljske legije iz sovraštva do Rusov čisto se bile v turških vrstah. Francija sicer vedno goji smrtno sovraštvo do Prusije, a ne za Poljake. Preden pa Francija prične boj proti Prusiji, pridobiti si mora Rusijo in Avstrijo.

Mislmo si slučaj, da bi se Francija potegnila za Poljsko. Rusija ravno ni nepremagljiva, in oživet bi moglo zopet vojvodstvo Varšava, a nikoli ne nekdanje poljsko kraljestvo. Že Napoleon I. je spoznal, da nobena sila ne more Rusije tako oslabiti in pobédeti, da bi morala odstopiti nekdanje poljske pokrajine, Litavijo, Podolijo itd. In tudi Nemčija in Avstrija gotovo ne bote z lepa odstopili Poznaanskega in Galicije.

Iz vsega razvidimo, da je položaj poljskega naroda v resnici žalosten. Rusi so prepričani, da je odkritosrčno prijateljstvo s Poljaki nemogoče. Aleksander I. je bil ustanovil neodvisno poljsko kraljestvo, ki je imelo v primeri z ostalo rusko državo več pravice, kakor naša Madjarija. Tedanje poljsko kraljestvo je imelo svoje ministerstvo in parlament, samostojno vojno, lasten budget, niti po delegacijah ni bilo zvezano z Rusijo; z Rusijo je imelo le skupnega vladarja. Toda s tem niso bili zadovoljni in zgubili so svojo samostojnost. Tudi proti prijaznemu, svobodoljubnemu Aleksandru II. so vzdignili svoje orožje, zato se pokoré pod tujim jarmom. Rusija posebno sovraži katoliške duhovnike, nižje plemstvo in izobraženo meščanstvo. S temi kruto ravná ruska vlada, preganja jih in podi v inozemstvo ali mrzlo Sibirijo. Višje plemstvo je Rusiji bolj prijazno. Narod poljski, ki se sploh mnogo ne zaveda svoje narodnosti, hoče in upa Rusija v šoli, cerkvi in uradu porušiti. Poljaki imajo vodje v boji za svoje pravice, a manjka jim armade, t. j. zavednega naroda.

Avstrijski Poljaki živajo primeroma največ prostost. Tu se razvijajo pod mogočnim orlom Habsburškim. Avstrija pa ostane mogočna, ako je pravična vsem svojim narodom, in k temu lahko pripomorejo ravno Poljaki. Žalibog, da so Poljaki do sedaj le malo storili v tem oziru. Ravno Poljaki so zavlekli s svojim neodločnim postopanjem srečno rešitev ustavnega vprašanja. V prvi vrsti so Poljaki, a potem še le Slovani. Samopridnost, vladateljnost in neodločnost so njihove slabe strani. Udani niso drugim avstrijskim Slovanom, krivični in brezozirni proti Rusinom. Tako delajo Avstriji in sebi na škodo.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 26. marca.

Notranje dežele.

Na Českem se je že zopet vnel prepir o *kraljevodvorskem rokopisu*, ali je namreč pravi izvirni ali ne. Nasprotniki njegovi trdijo namreč, da je original pokvarjen in ponarejen, ter da pravega kraljevodvorskega rokopisa niti bilo ni. Da na pravi veljavi celega rokopisa dvomijo, ste vzrok dve pesni, ki ste mu bili menda pozneje pripisani. Da so se sedaj nekteri česki učenjaki proti kraljevodorskemu rokopisu dvignili, je vzrok edino le njihova omahljiva dvomljivost in pa prevelika dozdevna učenost ali kali, kajti največji učenjaki českega naroda, kakor so bili Šafarik, Palacky, Jungmann, Presl itd., pečali so se tudi že lep čas svojega življenja s tem vprašanjem in vsi so prišli do prepričanja, da kraljevodorski rokopis ni ponarejen, da je pravi in ravno zaradi tega neprecenljive vrednosti v česki književnosti. Pa ne samo učeni Čehi, tudi učeni Nemci bavili so se s tem vprašanjem in tudi oni so se prepričali, da omenjeni rokopis ni podtaknjen, temveč originalen, prav žalostno je toraj, da so nekteri Čehi zopet že vničene in pokopane dvome na dan vlekli, da bi z njimi spodkopali najstarejši steber česke književnosti in tako Nemcem pomagali česko preteklost iz zgodovine brisati, če bi se dala. Dobro in sreča je le, da jim nihče verjel ne bo!

Gospodsk zbornica na Dunaji zboruje danes. Dnevni red: Drugo branje postave, kar se tiče pobiranja davka, potem trošek za državo meseca aprila in maja 1886, drugo branje postave, kar se tiče poddržavljenje železnice Prago-Duhce in Duhce-Bodenbaške.

V *ogerskem državnem zboru* imeli so prav zanimivo debato o časnikarjih kot davkoplačevalcih. Na dnevnem redu imeli so § 26 municipijske postave, na podlagi ktereга naj bi se pri napravi seznama virilistov, davek nekterih oseb, kakor so profesorji, vredniki, doktorji, advokati, lekarnarji itd. zaračunal v dvojni svoti. Debata, ki se je o tem pričela, je bila nad vse zanimiva. Poslanec Nentvich (antisemit) predlaga, da bi se vredniki iz vrste zgoraj naštetih zbrisali, ker beseda „redakter“, vrednik, ne označuje še zadosti zahtevane lastnosti. — Poslanec Komlosy pravi, da naj se ustavi izraz: „vrednik krščanskih in narodno-mislečih listov“, kajti židovski vredniki tega niso vredni, ker njihovi listi nesnago in škandal čez vse ljubijo, pri vsem tem so pa v vednem boji z Bogom, ktereга hočejo s prestola vreči in hudiča nanj posaditi. Jako obžalovati je, da na Ogerskem javno mnenje in politiko nezreli židovski pobalini delajo. Židje imajo pri madjarskem časnikarstvu prvo besedo, če tudi so sicer duševni reveži. Poslanska zbornica in poslanci sami nimajo nič več svoje stare veljave, za kar se imajo tudi le časnikarstvu zahvaliti. Sploh je v očeh Komlosyja časnikar najslabša stvar na svetu, čemur se pa poslanec Ugrom časnikarjem na čast krepko ustavi rekoč, tudi Košut je bil časnikar. „Da, bil je, pravi Komlosy, toda pošten časnikar, kar se pa o današnjih židovskih ne more reči“. Ugrom pravi dalje: „Nikar ne pozabite, da je bil Franklin tudi vrednik pri nekem listu in vendar je ves svet nanj ponosen. Res je to! (nekdo zakliče: „Ali on ni bil žid!“) V tem smislu se postava razumništvu laska. Kakor se v nobenem stanu izvržkov ne manjka, tudi časnikarstvo ni prosto od njih, skrbeti pa mora samo, da jih odpravi“. Debata o židovskih in krščanskih redakterjih je še dolgo trajala in je konečno minister Tisza vse predloge dotikajoče se spremembe omenjenega paragrafa pobil, da se niti jeden ni sprejel in bodo poleg krščanskih židovski vredniki ene in tiste pravice še nadalje živali. Tiszi so se židje na srce vsedli in jih ne bo z lepo popustil.

Vnanje države.

Bolgarskega kneza Evropa menda prisiliti misli, da bo pokvarjeno turško-bolgarsko pogodbo in svoje imenovanje za petletnega generalguvernerja podpisal. Prisiliti ga misli s tem, da bodo velesile sedanjo pokvečeno pogodbo potrdile, tudi če bi jo Aleksander poprej ne hotel sprejeti in mu bodo potem prepustile na čas in dobro voljo, da naj jo podpiše, kedar mu drago. Poleg tega se mu je pa vendar le od strani velesil mnogo prigovarjalo, da naj le sprejme imenovanje za pet let, ker se sme zanesti, da kedar ga bode zopet za drugih pet let voliti treba, niti za polovico tolikanj težav ne bo, kolikor jih je sedaj. Velesile so sedaj vse brez izjeme v tem edine, da se pogodba in določba imenovanja za pet let za sedaj mora sprejeti in to za vsako ceno. Tudi Berolinske pogodbe se bodo kolikor bo le moč ogibali, da ne bodo tej ali oni balkanski državi do nezadovoljnosti povoda dajale. V najnovejšem času se je tudi raznesla vest, da Rusija svoje čete proti črnemu morji potiska in da bo iz tega vzroka Avstrija ob bosansko-srbski in turški meji toliko vojakov nagnala, kolikor jih bo ondi le prostor imelo. Dunajski vladni listi, ki so za ministri v dotiki, pa pravijo, da je to vse izmišljeno.

Črni oblaki, o katerih je Rimski „Moniteur de Rome“ pisal, da se nad *Nemško* zbirajo, dobili so že svojo podobo. Socijalisti jeli so se oglašati in to glasneje, kakor je vladi ljubo. Dan kasneje, kakor v

Belgiji in na Francoskem, t. j. 19. marca zbrali so se socijalisti v Berlinu na velik shod. Očlovek nehoté tukaj vidi rudečo nit, ki se med angleškimi, francoskimi, belgiškimi socijalisti vleče. Povsod imajo tudi že svoje zastopnike v državnem zboru, na Francoskem nekega Baslyja, na Nemškem pa Bebelna. Le-ta je teraj danes teden ob 7. uri zvečer zbranim socijalistom napravil pridigo o ženskem delu. Rekel je: „Tako daleč smo prišli, da morajo ženske od 5. ure jutraj pa do 7. ure zvečer za statvi sedeti in tkati, možje pa križem rok postopajo in posedajo, ker jim dela primanjkuje. Tako vendar ne more dalje ostati in vsak pametno misleče bode sprevidel, da se tukaj mora nekaj izrednega izcimiti. Vladni komisar Bebelna ni več govoriti pustil in je zborovanje razpustil. Nekaj anarhistov se je razšlo, drugi so se obotavljali. Nekaj se jih je pa kar odločno izreklo, da ne gredó, ter so se takoj z redarji sprijeli, katerih eden se je smrtno ranjen zgrudil. Morilca in tovariša so drugi redarji takoj vklenili in v zapor odgnali. Ko so se redarji z vjetnikoma na cesti prikazali, jeli so anarhisti kričati in po kamnji segati. Trgovci so hiteli svoje prodajalnice zapirati, ker se niso nič dobrega nadjali, vendar se tistim prodajalcem, ki so odprte ostale, ni nič hudega zgodilo.

Socijalisti so se zopet jeli gibati in javno pozornost na-se obračati. Ni še dolgo, ko so na Angleškem kar trumoma segli po tujem premoženju in že nam dobajajo ravno take novice iz Belgije, kjer imajo v najnovejšem času framasoni jako velik vpliv na javno življenje. Že več dni zaporedoma prihajali so telegrami iz Lüttiche, prinašajoč novice o delavskem gibanju. Framasoni spravili so se za delavske kroge, ktere po možnosti podpihujejo na tuje premoženje kazaje, rekoč: glejte, z vašo pridnostjo ste ga bogatašem pridobili, vi sami pa niti za vsakdanje potrebe nimate. Kviško, zahtevajte, da se vam tudi nekaj tega premoženja dá, ktero se je z vašo pomočjo nakopičilo. 18. marca zbralo se je več tisoč delavcev v Lüttichu na glavnem trgu, kjer sta se jim na čelo dva hujskača postavila in pa dve zastavi. Jeden izmed obeh jih je tako-le nagovoril: „Vi ste delavci in ste ravnokar prehodili vse najlepše ulice, kjer ste lahko videli bogate zaloge po prodajalnicah. Vi sami pa niti okroglega v žepu nimate in lakote umirate, kar se vam pa spodobi, ker ste strahopetniki! Živela anarhija!“ Te besede so bile kakor iskra v sod smodnika. Z groznim vriščem razpršili so se delavci po ulicah, kjer so bogato založene prodajalnice, po katerih so začeli okna razbijati in razstavljeno blago pobirati. Med tem se je pa že zopet 2—3 tisoč družih socijalistov na trgu zbralo, kjer so o sami anarhiji tako paleče govorili, da bi se bil svet hipoma vžgal, če bi bil iz — kresilne gobe. Ker je bilo redarjev premalo, prišli so tudi meščani sami, ki imajo društvo meščanske straže, za orožje. Revolverji so jeli pokati, druhal se pa na kavarno „Café Continental“ zagnala, kjer so vse od kraja zdrobili. Prav taka godila se je hotelu „pri zamorci“, kjer so umetniku Lisztu na čast banket imeli. Med 9. in 10. uro zvečer bojevali so se redarji in anarhisti in jih je na vsaki strani po nekaj padlo. Ob polnoči je bil mir. 43 anarhistov so zaprli.

Na **Francoskem** v Decazeville tudi še ni miru; če tudi so se nekteri delavci že dela poprijeli, jih je vendar-le še vedno mnogo, ki zapejlive obljube brezvestnih hujskačev bolje obrajtajo, kakor pa pošteno delo. Tudi tukaj je vse polno framasonskih hujskačev, ki nobene priložnosti ne upusté, le da bi se dala še ona stranka delavcev za anarhijo pridobiti, ki se do sedaj še s poštenim delom vkvarja. Dan pred sv. Jožefom so praznovali obletnico in spomin na komuno. Hujskači so napravili iz tega vzroka banket, pri katerem so obilno govorili o komuni in bodoči delitvi bogastva tega sveta. Predrznost teh framasonskih apostelnov gré že tako daleč, da so v najnovejšem času pošlene delavce celó z revolverjem v roki delu odtegniti skušali. Anarhisti so svoj glavni prevrat o letošnji petnajstletnici komune v Parizu mislili napraviti, pa se jim ni posrečilo. Kar se jim je ondi skazilo, mislijo popraviti v Decazevilli. Pri tem poslu jih pa tudi radikaleci na vso moč podpirajo z denarjem in živžem, kterege med tiste delavce delé, ki so delo vstavili in se za anarhijo pripravljajo. Vlada si sicer vse prizadeva, da bi mir ohranila. Toda dokler bo sama krščanstvo in duhovne preganjala, anarhistom in sicijalistom nikdar ne bo kos.

Izvirni dopisi.

Izpod Mangarta, 20. marca. („Apologetični razgovor.“) Gospod kritik, ki je pred par tedni v „Slovenčevem“ listku izražal pohvalo o dosedanji vsebini „Duh. pastirja“, opozoril nas je na posebno važnost letošnjih zvezkov „Duh. past.“ zaradi „apologetičnih razgovorov“ prof. dr. Lampeta. Da dotična pohvala ni bila prazna ali nevtemeljena, marveč v polni meri zaslužena, pokazal je preč. g. doktor spet v 3. zvezku omenjenega lista. Tako pisati, pravi se pisati stvarno in premišljeno, pravi se pisati iz prepričanja in iz prave ljubezni do vernih Slovencev.

Celi spis zasluži, da bi ga „Slovenec“ ponatisnil; če ga pa iz raznih razlogov ne more, posname naj vsaj nekaj tehtniših stavkov, ki sem jih povzel iz one razprave.

Pisatelj, ki lahkomišljeno govori o veri in jo s tem spodkopuje — tako pravi g. doktor — piše, kar se mu zdi bolj zanimivo ali dražljivo, ker ljudje raje čitajo je li pa resnično, bi li mogel sam dokazati rečeno, kaj ga to skrbi? On govori kar iz srca (— dobrega?) in govori tudi srcu; zanaša se na to, da se pamet ne bode prašala za svet. S takimi spisi se ohladi ljubezen do vere in od hladnosti verske do nevere je kaj majhen korak. Kdor ima pravo vero in je o njej prepričan, jo tudi ljubi; kadar je več ne ljubi, se ji bode kmalo odpovedal.

Preden potem g. doktor podá za svoje trditve izgled iz 23. in 24. štev. „Slovana“ lanskega tečaja iz poročila gosp. D. o znani Vereščaginovi razstavi (slik) na Dunaji, zatrdi še odkritosrčno, da mu ni na mar kaka polemika z dotičnim listom, marveč njegov namen je čisto znanstven. Pri nas Slovencih, nadaljuje g. doktor ta opomin ni nepotreben, kajti vsak ugovor smatra se za prepir. Kdaj se bomo učili tudi mi znanstvene resnobe, pisateljske dostojnosti, spoštovanja za prepričanje?

Natančneje označivši izgled začudi se g. profesor. Ne vem, je li čudna zaslepljenost, ali je naravnost hudobno podtikanje, da se duhovniku vse šteje v zlo, kar stori v prid veri. Ali naj roke dene križem, ali naj pospešuje nejevero, krivovero in naj hvali verske sovražnike? — Nazorov, ktere imajo nekteri o dolžnostih duhovnikovih, res nisem mogel nikdar umeti. Naj le zine eno, ki ni po volji slovstvenim veljakom, precej mu založijo na pleča sramotilno znamenje fanatizma, hudobnosti, podlosti, vročekrvnosti itd. Od kdaj so pa slovstveniki postali nezmotljivi in je vse njihovo delovanje brez pomote?

Čemu neopravičeno podtikanje slabih namenov? Ktero pravo jemlje škofu pravico, da priporoča moliti? Ako kdo moliti neče, slobodno mu: zato se bode zagovarjal drugod, kakor v časopisu. — Tedaj nikakor ne moremo opravičiti takega pisanja, marveč ostro ga moramo obsoditi, ker napada brez vzroka. Vsaj meni se zdi, da bi se pregrešil, ako bi kakemu otroku govoril nespoštljivo o njegovi materi, češ, da ne zasluži njegovega spoštovanja. Otroku se vsled tega govorjenja mora začeti mrzeti do matere, ktero je prej spoštoval, sedaj pa vidi, da ta ljuba mu oseba v resnici ni spoštovana. Tako je tudi z vero. Gotovo je dušne pastirje prepričala skušnja, da oni spisi, ki naravnost pobijajo verske nauke, ne škodijo toliko, kakor mrzlotni, vero zaničujoči spisi, ki govoré porogljivo o verskih predmetih. Večina čitateljev namreč ni toliko podučena, da bi mogla zmoto ali napačno misel precej zavrniti, navadno tudi ni časa zato ali pa ne prave volje. Zato ostane površni vtis v spominu, kakor da bi umazano roko potegnil čez lepo čisto sliko.

Ali more kdo reči, da nisem resnice govoril? Nihče mi tudi ne more očitati, da ni prav bilo spodtikati se ob onem spisu. Da ne bi prav bilo potegniti se za pravico? Mi katoličani imamo vendar pravico zahtevati, da naj se ne sramoti naša vera in naj se ne vtika nikdo v strogo cerkvene naredbe.

Kaj da imamo katoličani Slovenci storiti, kako misliti, kako moliti, tega se učimo od svojih dušnih pastirjev in se ne damo učiti po kakem listu. Ako pravite, da naj se po listih nikar ne pridiga, skrbite najprej sami, da vi svoje prižnice iz listov spravite. Ako se nekteri listi dosledno držé pravila, niti besedice ne ziniti, iz ktere bi se dalo spoznati srce katoliško in gorko — verno, naj bi se držali tudi dosledno drugega: ne ziniti niti besedice žaleče versko čustvo katoliškega naroda.

Pamet mora voditi vse, kar storimo mi za vero, a pamet naj bi odvrčevala nasprotnike od nepremišljenih napadov! Kako lahko je spoznati, kdaj da deluje pamet, kdaj pa srčna strast. Strast rabi bodeče, žaleče in porogljive, zaničujoče izraze: pamet pové samo svojo misel kratko in mirno in jo podpre z razlogi. Nasprotnika imeti, ki se bori z orožjem pameti, je največje veselje za prijatelja resnice: ali kadar letijo kameni na glavo tvojo, kjer ti zorijo dokazi, tam pa si govoril sebi v škodo in nasprotniku ne v korist. Videti je — da so se liberalni Slovenci zeló privadili tega kamenskega dokazovanja. Naj bi se pa dobrohoteči pisatelji dosledno trudili rabiti v pisavi le meče uma in ne klinov jeze.

Ta želja je seveda zeló optimistična, kakor tudi želja, da bi vedno bolj ravnali se po umu v verskih vprašanjih, kakor po čustvu. Um seveda ti pravi,

da bi vsakterega morala potresti že misel, „da je morebiti vera katoliška resnična“, ali srce, čustvo se za to malo zmeni. Ko smo zdravi in se nam ne godi ravno slabo, takrat nam je Bog daleč za hrbtom in celó šaliti se ž njim marsikoga ni strah. Kaj pa še le resnice vere katoliške! To so abotne reči, za ktere ne bi se kak vzvišeni duhovitež nikdar zmenil, ako ne bi mogel razkazovati svoje duhovitosti prav nad temi resnicami in h krati mogel tudi udrihati po nespametnih vernikih. Tega ne pomisli nobeden izmed takih ljudi, da je verovati ravno tako pametno, kakor pripoznavati druge resnice.

G. doktor pravi v svoji kritiki, da kaj takega, kakoršno je poročilo g. D., v slovenščini še ni čital. Po drugi strani pa rečem jaz, da se takega apologetičnega razgovora v slovenščini tudi še ni čitalo.

72. odborova seja „Matiče Slovenske“

dné 17. marcija.

(Konec.)

Ponudbi zarad nakupa pisateljskega lastništva (umrlega M. Vilharja in prof. Stritarja spisi) se o glasovanji po dolgi in vsestranski razpravi odbijeta z veliko večino.

Nektere rokopise sklene odbor po zaslišanji dotičnih ocen pisateljem vrniti kot neporabljive, druge vrača pisateljem v preosnovo, zopet drugi se imajo po moči pospeševati.

Matica je poslala v zmislu dotične naredbe mestnemu magistratu za časa poročilo o društvenem delovanji.

Gledé nakupa društvene hiše na Bregu sklene odbor ostati pri dosedanjih pogojih.

Odbor vzame z odobravanjem na znanje, da je deželni zbor, oziroma deželni odbor, dokaj ugodno rešil prošnjo zaradi denarne podpore gledé izdavanja šolskih knjig in naklonil Matici podporo 500 gld., in pritrdi temu, da se mu spodobna zahvala izreče v obnem zboru.

Več zaostalih poverjenikov je Matica povprašala, hoté li še ostati poverjeniki? Nadalje je pozvala 100 bivših društenikov, naj pristopijo društvu vnovič, in povabila 200 družih gospodov, naj ji pristopijo na novo. Na znanje se vzmó spremembe o poverjeništvih. Nekteri novi poverjeniki se potrdé; drugod se stavijo za poverjeništa dotični nasvêti, zopet drugod se sklene še nekoliko časa počakati.

Za lansko leto je plačalo 1123 letnikov za letos 228. Od zadnje seje je pristopilo društvu na novo 12 letnikov, namreč:

1. Knjižnica c. kr. nižje gimnazije v Kranji;
2. Čitalnica národna v Cirknici;
3. Wendler Sigmunda, c. k. okr. sodnika so-proda v Friedbergu;
4. dr. Šavnik Edvard, zdravnik v Kranji;
5. Ravnikar Vekoslav, pom. uradnik v Ljubljani;
6. Bralno društvo v Rušah;
7. Saiver o. S., benediktinec v Št. Lambrehtu;
8. Lavrenčič Andrej, trgovec na Rakeku;
9. Dolenec Jakob, župnik na Igu;
10. Šega Karol, aprob. gimn. suplent v Ljubljani;
11. Čarman Franc, c. k. vojaški duhoven v p. itd. v Mošnjah;
12. Gogala Ivan, c. k. notar in mestni odbornik v Ljubljani.

Od letnikov je pristopil med ustanovnike dr. Franc Kos, c. k. pripr. prof. v Gorici.

Poročilo o knjižničnem prirastku (65 knjig, zvezkov in časopisov; 16 vsled daril in 50 po zamenj) se vzame na znanje, kakor tudi s posebno radostjo to, da odličen ustanovnik naš hoče zalagati staroslovenske spomenike, ki naj bi jih sproti z novoslovenskimi prevodi na svetlo dajala „Slovenska Matica“. O tej ponudbi razgovor bode v prihodnji seji.

Letošnji redni veliki zbor bo v sredo 28. aprila. Ako želi kdo izmed društenikov v zmislu § 4. lit. a. društenih pravil staviti v zboru kak nasvet, naj ga z ozirom na § 8. društenih pravil naznani in predloži odboru najpozneje do 7. aprila t. l.

Ko se konečno odobrita še račun za 1885. in proračun za 1887. leto z vsemi postranskimi računi, zaključí prvosednik sejo ob 8. uri na večer.

Domače novice.

(Zavoljo resnice!) Piše se nam z Dunaja 25. marca: „Narod“ in „Laib. Ztg.“ zavoljo resnice, kakor pravita, vnovič trdita, da je knez Windisch-

grätz glasoval za jezikovni odsek, in se sklicujeta na stenografični zapisnik, češ, da je to uradno poročilo. Ali so uradna poročila zmirom nezmotljiva? Ali državnozborski poročevalci „Narodov“ ne vé, da se morajo zapisniki dostikrat popravljati, da se tudi zmirom poprašuje, ima li kdo proti zapisniku kaj omeniti? Ko je pri drugi seji po glasovanju predsednik državne zbornice omenjal formalne potrditve zapisnika, kneza še ni bilo v seji. Drugi naši poslanci niso mogli napačnosti omenjati, ker niso za trdno vedeli, ali je knez glasoval ali ne. Zato so ga vprašali, ko je prišel, in odgovoril jim je, da ni glasoval, in da ga ni bilo v zboru. V stenografični zapisnik je toraj njegovo ime prišlo po pomoti, kakor je bilo po pomoti pri ravno isti priliki izpuščeno ime nekega levčarja, ki je pa glasoval. To sem sporočil „Slovenec“; „Narodov“ poročevalci pa vse to bolje vé, kakor knez Windischgrätz sam. Da moj namen ni bil s tem črniti poslanca Hrena, sledi iz mojega poročila o dotični seji, kjer je vse, kar sem g. Hrenu očital, le opazka, da bi bilo bolje, ko bi ne bil govoril. Njegovega glasovanja nisem grajal, ker gosp. Hren tudi ni glasoval, kakor knez Windischgrätz ne. Protektorata nad knezom si tudi ne prilastujem, ampak pisal sem dotično opazko zgolj zarad objektivnega poročila, in danes o tej reči zopet le zarad tega odgovarjam, ker je včeraj knez Windischgrätz predsedništvu povedal, da je njegovo ime po pomoti prišlo v zapisnik, in ob enem naše poslance pooblastil objaviti, da on ni glasoval, pa ne, kakor da bi se bil nalašč odtegnil glasovanju, ampak ker ga po naključju ni bilo v dvorani. Ko bi bil v zbornici, bi bil glasoval za jezikovni odsek. To je resnica, in ako je „Narodu“ in „Laib. Ztg.“ za njo kaj mar, je svojim čitateljem ne bosta prikrivala. Skoraj enaka je tudi z novico z Dunaja, da se naši poslanci srčno sovražijo in da sloge ni nobene med njimi. Poslanci o tem sovraštvu nič ne vedó in nič ne čutijo; sloga pa se s takimi neopravičenimi opazkami gotovo ne pospešuje, ampak le ruši; komaj se duhovi nekoliko pomirijo, kar zopet prileti pušica, ki srce rani in vzajemnost kali.

(Učenci katoliške rokodelske družbe) so imeli včeraj 25. marcija jako lep praznik. Zjutraj bili so v cerkvi sv. Jakoba v obilnem številu (nad 50) pri skupnem sv. obhajilu; zvečer pa so imeli v dvorani katoliške rokodelske družbe v knežjem dvoru svojo običajno svečanost, pri kateri so bili pridnejši z malimi darovi obdarovani. Čeravno je zdaj čas že nevgoden za večerne svečanosti, se je vendar dokaj odličnega občinstva vdeležilo, med družimi sta vrle učence s svojo navzočnostjo počastila prečastita gg. kanonika Kulavie in msgr. Jeran. — Uvodni nagovor imel je podpredsednik č. g. A. Kržič, ter je opominjal učence, naj si zlasti tri reči k sreči vzamejo: najprej svojo mladost, ki je takorekoč spomlad njihovega življenja, ako se spomladni čas zamudi, je premnogokrat vse zamujeno; potlej jim je v hvalo šteti, da so si izvolili rokodelski stan, ker vsaki trezno misleči poštenjak ima v čisljih poštene rokodelce, in Kristus sam je posebej počastil ta stan; slednjič so na pravo pot krenili s tem, da so se pridružili katoliški rokodelski družbi, naj jim ostane katoliška vera častni ponos do zadnje ure, kajti če kdo sv. vere ne čisla ali jej celó nasprotuje, je s tem pokazal, da je ni vreden, in če bodo kdaj slišali, da pri Slovencih vera peša, naj jim bo to znamenje, da je dotični niso bili vredni vsled besedi Gospoda samega: „Ne dajajte svetega psom, in ne mečite biserov pred svinje.“ Dečki so jako pogumno in spretno deklamovali, in petje vedrilno in tej stopinji jako primerno pod vodstvom marljivega č. o. Angelika se je občinstvu zeló dopadalo, ter se je ena pesmica na občno željo morala ponavljati. Tudi tombola je bila dokaj živahna. Upajmo, da se bodo enake spodbudnice še v večji meri in vspesniše že skoraj obhajale v novi lastni družbinski hiši. Naj preblagi dobrotniki sami uvažavajo imenitnost te naprave ter po tem vravnavaajo svoje lastno milodarnost in še pri družih s prijazno besedo delujejo.

(Včeranjega volilnega shoda) vdeležilo se je precejšnje število volilcev tretjega razreda. Prišel ga je bil s primernim nagovorom g. dr. V. Zarnik, ki se je po sedemmesečni hudi bolezni zopet pokazal v političnem življenji. Po njegovem nasvetu prevzel je voditeljstvo shoda navzoči mestni odbornik g. Ignacij Valentinčič, ki je zbranim volilcem naznanil, da letos v vseh treh volilnih razredih de-

setim odbornikom poteče mandat ter jih bo treba voliti, ali te ali pa druge. V tretjem razredu bode treba voliti tri može, kajti dvema, t. j. gg. dr. Val. Zarniku in Kleinu poteče mandat, tretji — g. Ivan Hribar se je pa odborništvu sam odpovedal, ker se je po „Slov. Gospodarju“ razžaljenega čutil, češ, da je po vseh odborih, kjer potem druge terorizira, zatoraj voditelj vse tri kandidate na razgovor dá. Za besedo se oglasi g. A. Zagorjan, ter živo priporoča prva dva gospoda za zopetno kandidaturo, ker so pač njune zasluge kot mestnih odbornikov za občinski blagor sploh znane, kar se je soglasno in z odobravanjem sprejelo. Tretjega kandidata gosp. Kleina priporoča pa v zopetno izvolitev gosp. V. Čamernik, kot zastopnika obrtnikov v mestnem zboru, za ktere se je gosp. Klein do sedaj vedno vestno potezal. Tudi ta kandidat se sprejme soglasno. Dopolnilna volitev v III. razredu bode 5. aprila.

(Javna preskušinja „Glasbene Matice“) včeraj popoldne v redutni dvorani je bila jako mnogobrojno obiskana in se je na občno zadovoljnost izvršila. Več prihodnjič.

(Tako krasnih dni), kakor jih ravno kar imamo, v novjšem času že zdavnej ne pomnimo. Saj so pa tudi potrebni, da spravijo poslednjo trdo skorjo snega iz polja, kjer se že velike prekopine delajo. Ceste so se tudi že toliko osušile, da so prav vgodne za popoldanske sprehode, in res je bilo včeraj popoldne šetalcev vseh stanov vse živo po raznih cestah, ki so hiteli na plano na sveži pomladanski zrak.

(Napad.) Sinoči ob 7. uri napadli so na spodnjih Poljanah mestne barabe štiri steklarske pomočnike, kateri so se od Božjega groba vračali in so jih tako nečloveški pretepli, da so tri v bolnišnico prenesli. Ljubljanska policija bi si pridobila velike zasluge in občno zahvalo, ko bi med barabami nekoliko posnažila, katerih bo že kmalo več, kakor družih ljudi. Ljudje, ki se vsakega dela ogibajo, so za prisilno delavnico, kakor nalašč. Naj ondi štrene vijó.

(V Trnji na Pivki) se je osnovalo bralno društvo „Mir“ in visoka c. kr. vlada je že to društvo, ki že zdaj čez 60 udov šteje, z odlokom 14. marca, št. 2209 potrdila. V nedeljo, 28. t. m., se skličejo udje, da se stalni odbor voli. Tamošnji posestnik Franc Margon je blagodušno prepustil sobo brezplačno. Hvala mu!

(† Gosp. Josip Simčič), koncipist pri c. kr. finančni direkciji v Ljubljani, vrl narodnjak, je sinoči po dolgem bolehanji v Martinjaku na Goriškem umrl. Naj v miru počiva!

(† Grofinja Chambord) je včeraj 25. t. m. ob 1/2 11. uri dopoldne v Gorici umrla. Vse žaluje po blagi gospej, dan pogreba ni še znan.

(Svota za poštno povzetje) med Avstro-ogersko in Nemčijo se bode s 1. aprilom od 75 na 200 gl. povišala. Ravno to je veljavno za povzetja iz Švice.

Razne reči.

— Trdnjava Stara Gradiška ima biti opuščena. Tako pripoveduje „Drav“ pristavlja pa tudi, da bi bilo času primerno, ko bi se opustila tudi trdnjava Oseška, kar se tiče trdnjave, nima nobene vrednosti in razvoju mesta pa vsekako trdnjava stavlja zapreke.

— Zlato se nahaja v dolini reke Djalguti, pritoka kitajskega Amura blizo ruske naselbine Ignahino. V to dolino ne vodijo pota, a našli so tam zlato rudo in to je privabilo ljudi iz vseh krajev. Najprej so prišli tje ruski beguni, kosaški uskoki i. dr. Že meseca januarja preteklega leta je bilo tam 6000 Rusov in 151 klativitezov iz vseh dežel; naredili so med sabo nekako zadrugo. Tla so tam kitajska, kitajska oblast jih dosihmal ni nadlegovala v dolini, ki je skoraj nepristopna, ne bojé se pa tudi ruskih uradnikov. Imajo svoje postave. Smrtna kazen čaka tega, kdor krivično igra, zlati prah kazí, kdor krađe in ropa; šiba čaka med delom pijanega, tega kdor prepira išče, kdor prikriva žené, katerih ne trpé v naselbini, denarna kazen je za nepokorščino. Dosihmal so ruski naselniki bili še zadost mirni; bilo je dosihmal samo troje umorov in dvoje smrtnih kazni... V naselbini je 5 gostilnic in 22 prodajalnic. Za jed in pijačo so še dosihmal prave cene. Zlata ruda se razteza 40 kilometrov na dolgo in 4 kilometre na široko in je silno bogata, na 1600 kilogramov peska se dobí po 7 funtov čistega zlata. Dosihmal delajo le po zimi. V poslednjem času so se poganjali angleški in kitajski diplomatje za ta svet; kitajska vlada zahteva, naj se odpravijo ruski delavci, a nasprotno pa ruska. — Kako se bode neki to izšlo,

ali bode ta zlata ruda vladama v korist ali v škodo?

Telegrami.

Atene, 26. marca. Danes izdal se je dekret, ki sklicuje dva nova rezervna razreda k orožji.

Pariz, 26. marca. „Havas“ sporoča, da je Rusija formalno zavrnila predlog Italije o Rumelijskem vprašanji. Večina družih velesil se je vprašanja ognila z izgovorom, češ, težavno je ob ruski opoziciji odtegovati se temu, kar se je bilo poprej sklenilo.

London, 26. marca. Vse velesile razun Rusije pritrdile so predlogu Italije, da naj se mesto generalnega guvernerja iztočno-rumelijskega vedno le vladajočemu Bolgarskemu knezu izroči.

Umrli so:

22. marca. Angela Kurnik, paznikova hči, 3 let, Žabjak št. 5, davica.

24. marca. Gabrijel Wizjak, lončarjev sin, 19 ur, pred konjišnico št. 2, oslabljenje. — Milan Toman, deželnega računovodstva oficijala sin, 12 let, Stari trg št. 24, pljučna tuberkuloza.

V bolnišnici:

21. marca. Jera Ulle, delavka, 48 let, Catarrh. intest. chron. — Franca Vidmar, gostija, 70 let, Marasmus.

22. marca. Tomaž Lužar, gostišt, 65 let, Emphysema pulmonum. Jožefa Petrič, gostija, 66 let, Pneumonia dextra.

23. marca. Gašpar Lužar, gostišt, 72 let, oslabljenje.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
		zrakomera v mm	toplomera po Celziju			
24.	7. u. zjut.	744.42	+ 3.6	sl. szp.	del.oblačno	0.00
	2. u. pop.	743.98	+ 8.6	sl. svz.	jasno	
	9. u. zveč.	744.38	+ 2.4	sl. vz.	jasno	
25.	7. u. zjut.	744.88	— 2.0	sl. szp.	megla	0.00
	2. u. pop.	743.84	+ 9.8	brezv.	jasno	
	9. u. zveč.	743.88	+ 3.2	sl. szp.	jasno	

V sredo zjutraj nekoliko oblačno, potem jasno. V četrtek zjutraj megla, potem jasno; prekrasen pomladanski dan. Srednja temperatura obeh dnevov 1.9° in 3.7 C., za 0.1° nad in 1.4 C. pod normalom.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

26. marca.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	85 gl.	70	kr
Sreberna „ 5% „ 100 „ (s 16% davka)	85	85	„
4% avstr. zlata renta, davka prosta	114	80	„
Papirna renta, davka prosta	101	85	„
Akcije avstr.-ogerske banke	876	—	„
Kreditne akcije	301	20	„
London	125	65	„
Srebro	—	—	„
Francoski napoleond.	9	93 1/2	„
Ces. cekini	5	93	„
Nemške marke	61	55	„

Novosti slovenskega slovstva:

Belec: „Kmetom v pomoč“, mehko vezano	—25
Brezovnik: „Šaljivi Slovenec“, meh. vez.	—60
Devoján: „Mladini“, trdo vez.	—30
Flis: „Stavbinski slogi“, meh. vez.	6.50
Hrovat: „Novomeško okrajno glavarstvo“, trdo vezano	—30
„Okrožnica Leona XIII. o krščanski uravnavi držav“, meh. vez.	—06
Strupi: „Živinozdravništvo“, meh. vez.	1.80
Trstenjak: „Spomenik slovanske uzajemnosti“, meh. vez.	1.—
Zupančič: „Pastirstvo“, 4 deli, meh. vez.	3.80

Vse tú naznanjene knjige prodaja po prvotnih cenah „Katoliška Bukvarna“ v Ljubljani, Stolni trg št. 6.

Umetne

(17)

zobe in zobovja

ustavlja po najnovejšem ameriškem načinu brez vsakih bolečin ter opravlja plombovanja in vse zobne operacije

zobozdravnik A. Paichel,

poleg Hradskega mostu, I. nadstropje.